

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

84. An Episcopus possit præbere licentiam legendi libros, qui prohibiti sunt, donec corrigantur, non obstante Bulla Gregorij XV. & Urbani VIII. Idem est de Inquisitoribus. Et notatur libros non ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

RESOL. LXXXIV.

An Episcopus possit præbere licentiam legendi libros qui prohibiti sunt, donec corrigantur, non obstante Bulla Gregorij XV. & Urbani VIII.

Idem est de Inquisitoribus.

Et necesse libros non omnino prohibitos, sed cum clausula donec expurgentur, posse retineri, donec oportune eorum correctio, aut expunctio, sit indubia.

Et adhiberi libros de hæresi suspectos, siue propter suspicionem prohibitos, nisi suspicionem eluerint, non licere legere sub peccato mortali; suspicionem autem hæresim incurrent libri, qui continent propositiones hæresim sapientes, male sonantes, rememoratas, vel scandalosas, ex quibus error nasci, aut inferri possit.

Et an quis teneatur denunciare S. Officio, si sciat, verbi gratia, Titium legere, & retinere libros non de hæresi, seu eius suspicionem prohibitos, sed ob aliam causam, ut sunt relationes Antonij Perez, & alij similes?

Et adhiberi retinentes libros prohibitos contra bonos mores, & continentes res lascivias, non esse denunciandos.

Et an legens alios libros prohibitos, seu suspectos ex alia causa, quam hæresim, aut eiusdem suspicionis incurram excommunicationem, aut aliam poenam?

Et tandem dicetur, quod obseruantia, & consuetudo subsequens declarat verba legis, statuti, & c. Ex p. 1. tr. 8. & Misc. Ref. 62.

Marcus Antonius variar. ref. l. 3. ref. 18. num. 3. & alij. Et ideo ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, ut patet ex l. non distinguimus ff. de recepti. arbit. l. Praeses ff. de offic. Praesidis, l. 2. s. conuenire, ff. de iudic. h. quos prohibet, ff. de postulando, l. 1. §. generaliter, ubi Gloss. verb. in infinitum ff. de legat. praes. & docet Surdus conf. 51. num. 7. Elcobar de Ratiocinis cap. 18. num. 42. Ioseph Aldrete de religiosa disciplina tuenda lib. 2. c. 28. n. 11. Soula in Bull. Cæne, c. 2. disp. 8. n. 1. & alij.

5. Probatur secundo nostra sententia, quia, ut asserunt Doctores, obseruantia subsequens declarat verba legis, unde statuta è praxi, & obseruantia ipsorum, atque ita prout retro practicata, & obseruata fuerunt, interpretanda, & vel restringenda vel extendenda veniunt, Guid. Papæ decisio Gratianopolit. 30. n. 1. & 2. Heigius q. 17. num. 44. lib. 2. Carol. de Grassis de except. ad mater. statutor. except. 1. n. 13. Aymo Crauetta consil. 735. num. 14. part. 4. Tibertius Decianus respons. 34. num. 17. vol. 2. Hartmannus Pistois quas. 16. n. 11. num. 8. lib. 1. Sic enim de legibus in l. 37. ff. de legib. pro regula traditur; Si de interpretatione legis quaeratur in primis inspiciendum esse, quo iure ciuitas retro in eiusmodi casibus via fuerit, cum optima legum interpretis sit consuetudo. Ita quoque idem ad statuta transferendum & accommodandum erit. Vtique adeo, ut interpretatio statutorum è consuetudine, praxi & obseruantia desumi debeat, etiam si proprietates verborum statuti pugnet, Ioan. de Amicis consil. 42. n. 16. & 17. Ernest. Cothmann. resp. 48. n. 24. vol. 4. Alderan. Malcard. de general. statutor. interpretat. concl. 2. num. 156.

6. Sed in nostro casu consuetudo & obseruantia subsequens interpretata est verba Bullæ felicis memorie Urbani VIII. non solum includere libros absolute prohibitos, sed etiam prohibitos donec corrigantur. Ergo, & c. Minor patet ex praxi & stylo tribunalis Sanctæ Inquisitionis, quod ipsum solum præbet licentiam legendi libros prohibitos donec corrigantur: nec aliquis Episcopus ausus est post Bullam Urbani & Gregorij XV. talem licentiam præbere. Ergo, & c. Unde me citato hanc sententiam tenet nouissimè Ignatius Lupus de editio S. Inquisitionis p. 4. l. 25. disp. 7. art. 2. diffic. 1. ubi sic ait; Notandum itaque Gregorium XV. edidisse Constitutionem (incipit; Apostolatus, cui concordat item constit. Urbani VIII. eodemque modo incipit) in quibus omnes, & quascunque licentias legendi, atque habendi libros quomodolibet prohibitos omnino reuocant. Simulque præcipit, ut infra duorum mensium spatium: ij qui huiusmodi libros habuerint, eos ad Episcopum, seu Inquisitorem deferant, qui illos quanto citius comburere debet; quæ sanè constitutio obligat etiam ad denunciationem detinentium dictos libros: & admittit facultatem concedendi licentiam, nisi à Congregatione S. Off. Romæ concedatur.

7. Verùm non obstante constitutione prædicta à viris doctis, integræque fidei ex vrbis, ut refert Homobon. de Examine Ecclesiastico t. 2. tr. 11. q. 15. ibi 49. ref. circa fin. habetur, libros, qui non sunt hæreticorum, nec de hæresi, neque falsis dogmatibus contra fidem: aliqua tamen alia ex causa prohibitos posse vitis dignis ab Episcopo, vel Inquisitore permitti; qui quidem gratis, & scripto sua manu subsignato tribuent, & de triennio in triennium facultatem renouabunt iuxta Indicem librorum prohibitorum, ubi de instructione eorum, qui libris tum prohibendis tum expurgandis daturi sunt operam §. 2. incipit, Si qui erunt: Hæc autem licentia deseruiet pro foro exteriori; At pro foro interiori

Sup hoc melius infra in Resol. 86. §. penult. ad mediū, vers. Quod confirmatur, & latissime in aliis eius not.

LIBRARIUS
O. H. N. I. A.
O. H. N. I. V.
E. I. I.

1. Anus est practicabilis, curiosus, & à paucis petradatus: Et affirmatiuam sententiam inuenio in Decisionibus Mutinensibus, quarum auctor fuit Pater Raphael Castellus Societatis I. E. S. v. lib. 1. q. 13. ubi sic habetur; Stante decreto Gregorij XV. de licentia librorum prohibitorum reuocatis, an Episcopi, & inquisitores possint aliquam licentiam dare?
2. Videtur dicendum posse licentiam dare librorum corrigendorum, cum in Decreto Gregorij XV. sit sermo de libris prohibitis, & sic in absoluto, & finito suo significato, scilicet quod sint simpliciter prohibiti.
3. Et facit Homobonus tr. 11. q. 15. ref. 4. versus finem: ubi ait; Aduertendum est etiam, non obstantè Sanctione prædicta à doctis, integræque fidei vitis ex vrbis referri, libros qui non sunt hæreticorum, nec de hæresi tractant, neque contra fidem illa vel suspecta dogmata continent, aliqua tamen alia ex causa prohibiti sunt, posse vitis dignis ab Episcopo, vel inquisitore permitti, qui quidem gratis, & scripto sua manu subsignato tribuent, & de triennio in triennium facultatem renouabunt iuxta §. 2. Indicis librorum. At in foro conscientie illam licentiam oretenus habere, sufficere videbitur per ea, quæ tradit Gambac. de casibus reseruat. cap. 3. nmer. 25. Huculque Decis. illa Mutinens.
4. Sed hanc sententiam ego non approbo; Primò quia verba Pontificis in Bulla absoluta & generaliter intelligenda est, ut patet in leg. de preti. de publ. in rem. ad l. fraudem S. vlt. ff. de testam. mil. l. 1. §. generaliter ff. de legat. præst. l. 1. §. quod autem, ff. de aliter. l. fin. ubi Angelus C. de dotis promiss. cap. sine §. fin. de maiorib. & obed. & obseruat Narbona de appellatione à Vicario ad Episcopum p. 1. num. 27.

inferiori conscientia facultas ore tenus habita sufficere videtur per ea quae tradit Gambartura de casibus reservatis cas. 3. n. 21. Hæc ita paulo prius practicabatur: hodie autem hanc facultatem concedit solum Sacra. Congreg. ex Constitutione Urbani VIII. incipit eodem modo quo illa Gregorij XV. videlicet *Apostolatus noster*, &c. Hactenus Lupus. Vnde caueant Episcopi sententiam affirmatam in praxim deducere.

8. Nota etiam hic Marchantium in *Tribun. Saecularium* tom. 2. tr. 2. tit. 2. disp. 4. dub. 5. docere, libros non absolute prohibitos, sed cum clausula *donec expurgentur*, posse teneri, donec opportune eorum correctio aut expunctio sit indulta, quod ego approbo, si diligentia mortaliter adhibeatur pro licentia obtinenda: nam si non adhibeatur, vel adhibita denegata fuerit, erunt dicti libri Inquisitoribus consignandi, nec possunt propria auctoritate comburere, vel eluere, ut patet ex constitutione dicti Gregorij XV.

9. Nota etiam, dictum Marchant. *ubi supra*, sic asserere, libros de hæresi suspectos, siue propter suspicionem hæreseos prohibitos, nisi suspicionem elueant, non licere legere sub peccato mortali, nullam tamen lego excommunicationem latam, ubi sola est de hæresi suspicio. Suspicionem autem hæreseos incurrit illi libri, qui continent propositiones hæresim sapientes, male sonantes, temerarias, vel scandalosæ, ex quibus error nasci, aut inferri potest. Ita ille.

10. Sed Lupus *ubi supra de edict. 8. Inquisitionis* p. 4. disp. 6. art. 3. diff. 1. docet, Legentes libros ob hæresim, aut suspicionem ipsius prohibitos, non solum peccare mortaliter, sed in excommunicationem incidere, & esse Inquisitoribus denunciandos.

11. Sed hic obiter quero dubium curiosum, an quis teneatur denunciare S. Officio, si sciat v.g. Titium legere, & retinere librum non ob hæresim, seu ex eius suspicionem prohibitorum, sed ob aliam causam, ut sunt relationes Antonij Perez, & alij libri similes. Et videtur negativè respondendum ex doctrina Cæsaris Catena p. 2. tr. 10. §. 10. n. 66. asserentis, ut ego alibi notavi, retinentes libros prohibitos contra bonos mores, & continent res lascivias, non esse denunciandos. Et ita docet etiam Ignatius Lupus in *Edict. Inquis.* p. 1. l. 2. §. 1. diff. 8. art. 2. diff. vnic. Et novissimè Pater Bordonus in *Sacro Tribunali*, c. 14. q. 38. n. 78. sic ait: Quæres an legens alios libros prohibitos, seu suspectos alia ex causa quam hæresim, aut eiusdem suspicionis incurrat excommunicationem, vel aliam penam, Exempli gratia, an sit excommunicatus legens librum prohibitum propter obscenitates, ut Ioannis Baptistæ Marini lib. *Adone*, eiusdem *gli Amori notuini* 4. Febr. 1627. Item propter aliquas citationes falsas adductas nomine Sacrae Congregationis, vel propter alios fines, ut Augusti Barbosa Remissiones super Tridentinum, & eiusdem Bullarium. Item ad evitandas discordias inter aliquos de Iurisdictione, sic prohibentur aliqui libri cum novis iuribus adiunctis, ex quibus compacta pax facile dissolveretur, &c.

12. Respondeo in his casibus nulla imposita est censura contra legentes huiusmodi libros, aut scripta prohibita, ut colligitur ex verbis subsequentibus in dicto indice, ubi? *Qui vero libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, præter peccati mortalis reatum quo afficitur, iudicio Episcoporum, severe puniatur.* In edictis autem Inquisitorum non comprehenduntur huiusmodi libri, quia ut patet ex verbis relatis sub q. 23. comprehenduntur libri tractantes de hæresi, aut de illa suspecti, & non alij. Hucusque Bordonus.

13. Sed ego, ut verum fatear habeo magnam difficultatem circa doctrinam horum Doctorum, stante

eo quod observat Scelles de S. Officio tom. 1. lib. 1. c. 29. reg. 145. n. 214. ubi sic ait: Dubium excitari posse videtur circa habentes, legentes, &c. libros prohibitos ob aliam causam, præter hæresim, an ad iurisdictionem Inquisitorum pertineant. Ratio dubitandi insurgit ex Bulla sæpius adducta Pij IV. *Dominici Gregis*, ubi quando hoc negotium ad Episcopos, seu Ordinarios spectat, & non ad Inquisitores, expressis verbis sic disponitur. Qui autem, inquit, libros alia de causa prohibitos legerit, habuerit, præter peccati mortalis reatum, Episcoporum arbitrio fore se noverit puniendum. Atque idem habetur expressè in fine Regulæ X. Indicis. Nihilominus post dispositionem Bullæ Pij IV. & Regulæ X. Indicis prodit iussu S. Congregationis S. Officij Vrbs edictum cum peculiari forma, quo Inquisitores præcipiunt sibi denunciari habentes, legentes, imprimentes, ac defendentes libros, non solum hæreticorum, aut ob hæresim, vel falsi dogmatis suspicionem, sed etiam quocumque modo, seu ob aliam causam prohibitos, ut transgressores pro qualitate delicti & personæ puniant. Ita ille. Vnde hoc stante opinio Catena & Bordonus non videtur amplectenda.

14. Certum tamen esse puto, quod qui assereret libros ex præscripto S. Inquisitionis prohibitos in conscientia retineri posse, quando libri non continent doctrinam contrariam fidei, aut Sacrae doctrinae, uti asserit propositionis scandalosæ, & temerariae, à S. Officio grauter esset suspensus, ut dixit P. Turrianus *select. d. p. 1. in censura propositionum cent. 4. dub. 17.* vbi addit talem assertorem esse S. Officio denunciandum. Et ita ego profus tenco.

RESOL. LXXXV.

An Episcopus possit visitare Regularem, ut Parochum, vel Vicarium in Ecclesia sui Monasterij inferuentem, aut in Ecclesia aliis Parochianibus exempli Vicarium agentem? Ex part. 11. tr. 2. Misc. 2. Ref. 14.

§. 1. **EX** multis privilegiis Pontificiis negatiuum sententiam docet Bruno de privileg. Regul. part. 1. tr. 2. c. 3. propos. 5. Et postea sic asserit: Obicere primò, Tridentinum sess. 25. cap. 11. de Regul. decernere, quod in Monasteriis, siue domibus virorum, seu mulierum, in quibus imminet animarum cura personarum secularium (præter eos qui sunt de eorum Monasteriorum, seu locorum familia) personarum, tam secularium, quam Regularium huiusmodi curam exercentes, subint immediatè in his quæ ad dictam Curam, & Sacramentorum administrationem pertinet, iurisdictioni, visitationi, & correctioni Episcopi in cuius Diocesi sunt. Ex quibus videtur colligi, quod Episcopus possit visitare hunc Regularem in administratione Sacramentorum, & animarum curas; sed huic argumento respondetur: quod non potest iudicari de particula alicuius legis, nisi tota lege perspecta, ut ait quidam iurifconsultus: vnde oportet perlegere totam Capitulum Concilij Tridentini, ubi postquam dictam clausulam argumenti proposuit, statim in hæc verba prorumpit, excipiendo, ea quæ sequuntur in hunc modum. Excepto Monasterio Cluniacensi cum suis limitibus: & exceptis etiam his Monasteriis, seu locis, ubi Abbates, Generales, aut capita Ordinum, Sedem ordinariam principalem habent: atque aliis Monasteriis, seu domibus in quibus Abbates, & alij Regulares superiores iurisdictionem Episcopalem, & temporalem in Parochos, & Parochianos exercent. Hæc Concilij ex quibus constat subsistere exemptionem factam in Curatis

Alibi in to. 5. tr. 9. Ref. 99. à principio.